

UOT 330.341.4:339.13; 330.341.44; 338.33; 334.012; 337.7; 316.37

AZƏRBAYCANDA SAHİBKARLIQ MÜHİTİNİN YARANMASI VƏ İNKİŞAFINDA ULU ÖNDƏR HEYDƏR ƏLİYEVİN ROLU

^{1,3}Emiliya Yəhya qızı Hüseynova, ^{1,2,3}Tural Tapdıq oğlu Xəlilov

¹iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

emiliya.huseynova@mdu.edu.az

²tural.khalilov@mdu.edu.az

³Mingəçevir Dövlət Universiteti

Xülasə: Müstəqil Azərbaycanın memarı olan Ulu Öndər azad sahibkarlığın inkişafına daim diqqət göstərmiş və respublikamızın sosial-iqtisadi inkişafını bilavasitə sahibkarlıqla, onun tərəqqisi ilə əlaqələndirmişdir. Bu da onu deməyə əsas verir ki, həyata keçirilən iqtisadi siyasət sahibkarlığın inkişafının sürətləndirməsinə, ölkənin sosial-iqtisadi problemlərinin həllində sahibkarlığın rolunun gücləndirilməsinə, bu istiqamətdə dövlət gayğısının artırılmasına və ən əsası mövcud potensialın reallaşdırılmasına yönəlmişdir. Bu məqsədlə qanunvericilik bazasının formalaşdırılması, bürokratik maneələrin aradan qaldırılması, maliyyə dəstəyinin göstərilməsi və digər sahələrdə mühüm əhəmiyyətli addımlar atılmışdır.

Açar sözlər: dövlət, inkişaf, biznes, investisiyalar, neft, ölkənin iqtisadi modeli

Giriş

Bazar iqtisadiyyatının inkişafı ilə bağlı olaraq, ölkə daxilində gerçəkləşdirilən iqtisadi baxımdan islahatlar nəticəsində xalqın ticari fəaliyyəti ilə bağlı əlverişli şəraitin yaradılması son nəticədə sahibkarlığın yaranmasına və formalaşmasına səbəb olmuşdur. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində insana xas olan müstəqil, iqtisadi və kommersiya işləri sahibkarlıq işlərində özünü göstərir. Sosial və iqtisadi inkişafın vacib şərti fərqli şəkillərdə var olan sahibkarlıq işləridir. Sahibkar insanlar isə toplumun fəal şəkildə elmi yenilikləri qəbul edən sosial təbəqələrini təşkil edirlər. Azərbaycan Respublikasında sahibkarlıq işlərinin inkişaf etdirilməsinin iqtisadi inkişaf formalarına görə önəmli mövqe tutmaqda və istehsal, istehlak və bölgü əlaqələrinin təminində iqtisadi və təşkilati vasitə rolunu oynayır. Belə ki, sahibkarlıq işinin Azərbaycan modeli ilə bağlı inkişafı dövlətin iqtisadiyyatının müasir vəziyyətini, bununla bağlı olaraq gələcək inkişafını və məhsuldar güclərin təkmilləşdirilməsinin həyata keçirilməsini göstərməkdədir.

Müstəqil Azərbaycan Respublikası qlobal bazar münasibətləri vəziyyətində sahibkarlıq işlərinin inkişafı ilə bağlı özünüməşğulluq vasitələrinin yaradılmasına müəyyən diqqət yetirir. Hökumət milli iqtisadiyyatın inkişaf etdirilməsinə, xalqın ehtiyacına və ölkə daxilində rəqabət bazarına uyğun hala gətirilməsinə, cəmiyyətdə sahibkarlıq həvəsinin yetişdirilməsinə və sahibkarlıq işlərinin inkişaf istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsinə lazımi köməklik göstərir. Müstəqil sahibkarlıq işlərinin formalaşması ölkə daxilində məhsul istehsalını artırır, istehlak bazarının inkişafına şərait yaradır, işsizliyin aradan qaldırılmasına, əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsinə və dövlət gəlirlərinin artmasına kömək edir.

Heydər Əliyev fəaliyyəti illərində Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafı xüsusiyyətlərinin, sahibkarlıq işlərinin nəticələrinin və gələcək aspektlərinin araşdırılması məqalənin əsas məqsədidir. Sahibkarlıq sahəsində yazılmış xarici ədəbiyyat, bu sahənin mövcud vəziyyəti və inkişafı haqqında klassik və Azərbaycan alimlərinin elmi araşdırmaları və fikirləri araşdırılmışdır. Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafı və formalaşması ilə bağlı hüquqi tənzimləmələrin, xüsusilə Konstitusiya qanunlarının qəbulu və bu istiqamətdə tədbirlərin həyata keçirilməsi tədqiqatın əsas nəzəri və metodoloji aspektlərini əhatə edir. Bundan əlavə, sahibkarlığın inkişafını müəyyən etmək ilə bağlı statistik göstəricilərdən istifadə edilmişdir.

Azərbaycanda sahibkarlığın formalaşmasında Heydər Əliyevin rolu

Postsovet fəaliyyəti illərində Azərbaycanın onilliyi (1994-2003) Heydər Əliyev və onun siyasəti ilə güc əldə etmiş, daha sonrakı illərdə də vacib rolunu davam etdirmişdir. Müstəqilliyin ilk illərində ermənilərin işğal etdiyi Qarabağ torpaqlarında yaranmış problemlər ucubatından çətin dövr yaşayan Azərbaycanda Heydər Əliyevin prezident seçilməsi ilə Azərbaycanda siyasi qeyri-sabitlik azalmış kimi görünür. Eyni zamanda, ölkənin beynəlxalq iqtisadi sistemə inteqrasiyası baxımından bəzi mənfi göstəricilərə baxmayaraq, ciddi inkişafın baş verdiyi dövrdür. Qarabağ probleminin həllində ciddi irəliləyiş əldə olunmasa da, Əliyevlər dövrü xarici iqtisadi əlaqələrin sürətlə inkişaf etdiyi, Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə “mühüm aktor” olmağa başladığı bir dövr idi (Qurbanov, 2023, s. 158).

Azərbaycanda müstəqillik qazanıldıqdan sonra sahibkarlığın inkişafını aşağıdakı dövrlərə bölmək olar: (Bülbülzadə, 2021, s. 12)

- 1993-cü ilə qədər olan dövr;
- 1993-2003-cü illər;
- 2003-2015-ci illər;
- 2015-ci ildən sonrakı dövr.

1992-ci il oktyabrın 12-də Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun Statusunun təsdiq edilməsi ilə sahibkarlara prioritet kreditlər verən ilk maliyyə institutu yaradılmışdır. 1992-ci il dekabrın 15-də ölkə daxilində sahibkarlıq işlərinin hüquqi və iqtisadi tənzimlənməsini nəzərdə tutan “Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu təsdiq edilmişdir (Rüstəmov, 2013, s. 41).

Azərbaycan Qarabağ müharibəsi zamanında neft sənayesində bəzi addımlar atsa da, inkişafı və iqtisadi transformasiyanı sürətləndirəcək strukturlaşmaya gedə bilmədi. Həm münaqişə mühitinin xarici investitorlar ilə bağlı təhlükəsiz olmaması, həm də Azərbaycan iqtisadiyyatında resursların olmaması iqtisadi transformasiya və inkişafın mühərriki ola biləcək enerji sektorunun inkişafına mane oldu. Əslində atəşkəsdən sonra yaranan sabitlik və etimad mühiti dərhal öz təsirini göstərdi və xüsusilə enerji sektoruna qarşı beynəlxalq tələbatda artım yaşandı. Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) rəhbərliyi ilə yaradılmış beynəlxalq neft konsorsiumları və hasilatın pay bölgüsü sazişləri ilə uzunmüddətli neft hasilatı və ixracı əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Enerji resurslarından istifadəyə dair 1993-cü il oktyabrın 3-də Azərbaycan ilə bağlı yeni, uzun bir dövrün başlanğıcı oldu. Bu tarixdə Heydər Əliyev Azərbaycan Prezidenti seçildi və ölümünə qədər on ilə yaxın müddətdə dövlət başçısı kimi fəaliyyət göstərdi. Bu müddətdə postsovet çağı Azərbaycanın onilliyi Heydər Əliyevin siyasəti ilə formalaşmış və daha sonrakı illərdə də bu amil vacib rolunu davam etdirmişdir (Zeynalabdinov, 2021, s. 651).

Qeyd etmək olar ki, 1994-cü ildə elan edilmiş atəşkəs 2 mühüm nəticə verdi: Birincisi - Azərbaycan müharibənin iqtisadi yükündən qurtulmaqla sabitlik imkanı əldə etdi. İkincisi, xarici aktorlarla, ilk növbədə çoxmillətli neft şirkətləri və BVF ilə sıx qarşılıqlı əlaqələr qurulmuşdur. Düşünmək olar ki, bu qarşılıqlı əlaqə müstəqilliyin siyasi sütununu təşkil edir. Bu müddətdə BVF; Azərbaycan siyasətində müdafiə xərclərinin azaldılmasında, dövlətin liberallaşdırılmasında və onun kiçilməsini nəzərdə tutan strukturun yaradılmasında önə çıxıb. Təbii ki, bu strukturlaşma regionun enerji resurslarından faydalanmağı hədəfləyən transmilli şirkətlər tərəfindən dəstəklənib (Vəliyeva, Əliyev, 2022, s. 14). Bu kontekstdə neft gəlirlərinin qısa müddətdə iqtisadi rifaha müsbət təsir göstərəcəyinə dair gözləntilər artıb. Neft gəlirləri hesabına da struktur islahatları aparıldı və Azərbaycan iqtisadiyyatı yüksəliş trendinə keçdi.

Müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycan iqtisadiyyatının zəif çıxışından sonra xüsusilə 1994-cü ilin ortalarından etibarən bərpa mərhələsinə qədəm qoyub. Qarabağ müharibəsində atəşkəs elan edilməsi ilə Azərbaycan iqtisadi transformasiya ilə bağlı lazımı şəraiti təmin etmək ilə bağlı yeni addımlar atmaq imkanı əldə etdi. Bu müddətdə ölkə iqtisadiyyatı üç mühüm məqsəd istiqamətində irəliləməyə çalışıb. Bunlar (Əliyeva, 2021, s. 220):

- ölkənin əsas təbii sərvət ehtiyatlarının emalının təmin edilməsi;

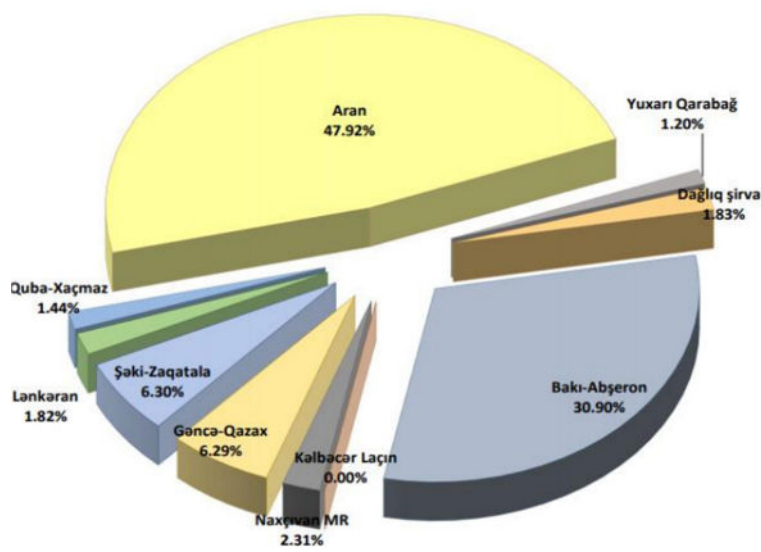
- liberal-demokratik düşüncəyə əsaslanan bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə uyğun iqtisadi strukturun qurulması;

- dünya iqtisadiyyatı ilə qlobal və regional inteqrasiyaya nail olmağa çalışmaq.

Ölkənin milli simvoluna çevrilən Heydər Əliyev siyasəti ilə Azərbaycan Asiya İnkişaf Bankı, Avropa İnkişaf Bankı, İslam İnkişaf Bankı, BVF, Dünya Bankı, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı və onun kimi digər mühüm regional maliyyə qurumlarının fəal üzvünə çevrilmişdir. Bu çərçivədə iqtisadiyyatın yenidən qurulması ilə bağlı tələb olunan beynəlxalq fondlara asanlıqla çata bilən ölkə xarici ticarət rejimində apardığı islahatlara paralel olaraq yüzdən çox ölkə ilə xarici ticarət şəbəkələri qurmağa müvəffəq olmuşdur. Bu tənzimləmələrin ən böyüyü – 1995-ci ildə daha çox Heydər Əliyevin təsiri ilə hazırlanan və sözün əsl mənasında lider konstitusiyası adlandırılan Azərbaycan Konstitusiyasıdır. Heydər Əliyev bu gün də siyasi sabitliyə mühüm töhfələr verib (Gülməmmədli, 2021, s. 223). Bundan başqa, bu sabitliyin bərqərar olmasında Azərbaycan Konstitusiyasının töhfəsini də nəzərdən qaçıрмаq olmaz.

Heydər Əliyevdən sonrakı illərdə sahibkarlığın inkişafı

Ümummilli lider Heydər Əliyevin layiqli davamçısı İlham Əliyevin 2003-cü ildə hakimiyyətə gəlişindən sonra regionlarda sahibkarlıq işlərinin inkişafı dövlət prioritetinə çevrilmiş, 2004-cü ildən başlayaraq ardıcıl dövlət proqramları həyata keçirilmişdir. Bu proqramlar regionlarda sahibkarlığın inkişafına böyük təkan verdi. Nəticədə 2019-cu ildə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Kənd Təsərrüfatı Kredit və İnkişaf Agentliyinin Sahibkarlığın İnkişafı Fondu tərəfindən aşağı faizli sahibkarlıq subyektlərinə verilən 100 milyon manatdan çox kreditin böyük hissəsi regionların payına düşüb. Bu vəsaitlərin regionlar üzrə bölgüsü aşağıdakı diaqramda göstərilmişdir (Əliyev, 2018, s. 14):

Diaqram 1. Regionlarda sahibkarlığın inkişafı göstəriciləri

2015-ci ildən sonra sahibkarlıq sahəsində Strateji Yol Xəritələri və Dövlət Proqramları qəbul edilib. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 dekabr 2016-cı il tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə ölkə iqtisadiyyatı üzrə 12, o cümlədən iqtisadiyyatın 11 sektoru üzrə Strateji Yol Xəritələri təsdiq edilib. Bu sənədlərdən biri olan “Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində istehlak mallarının istehsalına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə xüsusilə ölkə daxilində kiçik və orta sahibkarlığın (KOB) vəziyyəti təhlil edilərək, ətraflı məlumat verilir (Qurbanov, 2023, s. 159).

Strateji yol xəritəsinə 2020-ci ilə qədər strateji baxış, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli baxış və 2025-ci ildən sonrakı hədəf baxışı yer alır. Yol xəritəsində yuxarıda ümumiləşdirilmiş fikirlərdə qeyd olunan məqsədlərə nail olmaq ilə bağlı 5 strateji məqsəd müəyyən edilmişdir. Bu strateji məqsədlərə kiçik və orta sahibkarlığın fəaliyyəti ilə bağlı biznes mühitinin və normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi, onların maliyyə resurslarına səmərəli çıxışının təmin edilməsi, onların

beynəlmilləşməsinin və xarici bazarlara çıxışının artırılması və s. daxildir. O, hər bir məqsəd ilə bağlı prioritetləri, əsaslandırma və onların həyata keçirilməsini təmin edən tədbirləri ehtiva edir. Strateji məqsədlərə nail olunmasını təmin etmək ilə bağlı tədbirlər planı da təsdiq edilib (Bülbülzadə, 2021, s. 14).

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurlu şəkildə gerçəkləşirilən iqtisadi inkişaf siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri də özəl sektorun hərtərəfli dəstəklənməsi, onun daha da genişlənməsi ilə bağlı əlverişli mühit yaratmaqdır. Prezidentin 31 iyul 2018-ci il tarixli Sərəncamı ilə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu ləğv edilərək İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində Sahibkarlığın İnkişafı Fondu publik hüquqi şəxs yaradılıb. Belə ki, Qaydalara əsasən Fondan müəssisələrə veriləcək kiçik kreditlərin limiti 50 min manat, orta həcmli kreditlər üzrə limit 1 milyon manat, iri həcmli kreditlər üzrə isə 10 milyon manat müəyyən edilib. Bildirilib ki, kiçik, orta və iri həcmli kreditlərin ödəmə müddətləri müvafiq olaraq, 3 (üç), 5 (beş) və 10 (on) il, kreditlərdən istifadə üzrə güzəşt müddəti və birinci 1/2 müddəti əhatə edəcəkdir (Zeynalabdinov, 2021, s. 652).

Sahibkarlıq subyektlərinin maliyyə resurslarına çıxışının asanlaşdırılması, kredit müraciətlərinə qısa müddətdə baxılması, kredit təşkilatları və Sahibkarlığın İnkişafı Fondu tərəfindən lazımi təhlillərin aparılması və qərarların İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən sahibkarlara çatdırılması kimi müddətlər “Elektron Kredit Platforması” vasitəsilə həyata keçirilir. Kommersiya müəssisəsinin müraciətinə təcili kredit (200 000 manatadək) üzrə 7 iş günü, şərti kredit (200 000 manatdan yuxarı) üzrə isə 10 iş günü müddətində baxılır. Fəaliyyət sahəsi pandemiya məruz qalmış müəssisənin müraciəti rədd edildikdə, sahibkar səbəb kimi göstərilən çatışmazlıqları aradan qaldırırdıqdan sonra bu və ya digər müvəkkil bank vasitəsilə yenidən müraciət etmək hüququna malikdir (Əliyev, 2018, s. 7).

Bu elektron sistem ilə biznes kreditlərinin verilməsi sahibkarlar ilə bağlı bir sıra üstünlüklər yaradır. Sahibkarlar biznes kreditləri ilə bağlı onlayn müraciət edir, onların müraciətləri müvəkkil kredit təşkilatları və İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən eyni vaxtda qiymətləndirilir və müraciətlərin vəziyyəti anında izlənilir.

Elektron Kredit Platformasının tətbiqi həm də kreditlərin alınmasında çeviklik və şəffaflığın təmin edilməsinə, sahibkarlara bərabər şəraitin yaradılmasına, sağlam rəqabət mühitinin yaradılmasına, sahibkarların kreditə çıxış imkanlarının genişləndirilməsinə, vaxta və vəsaitə qənaət etməyə imkan verəcək. Azərbaycan Respublikası Prezidenti “Koronavirus (COVID-19) epidemiyasının və bununla bağlı olaraq, Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatında dünya enerji və fond bazarlarında baş verən kəskin tərəddüdlərin azaldılması haqqında” 2020-ci il martın 19-da Fərman imzalayıb. Bu fərmanla həyata keçiriləcək işlərin üç mərhələdə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub. Birinci mərhələdə zərər çəkmiş ərazilərdə çalışan işçilərin əmək haqlarının bir hissəsinin ödənilməsi, fərdi (mikro) işçilərə maliyyə dəstəyinin göstərilməsi nəzərdə tutulur. Sahibkarlar və iqtisadi fəaliyyəti qorumaq ilə bağlı vergi güzəştləri təmin edir (Gülməmmədli, 2021, s. 224).

Sahibkarlığın inkişafına sistemli və ardıcıl dövlət dəstəyinin daha bir nümunəsi “Elektron ticarət” portalıdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 avqust 2008-ci il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycanda “Elektron ticarət” sahəsində işlərin intensivləşdirilməsi ilə bağlı İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə tapşırıqlar verilmişdir. Tapşırığın icrasını təmin etmək ilə bağlı İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi tərəfindən sahibkarların, xüsusilə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının Müstəqil bazara çıxışına dəstək məqsədilə “Elektron ticarət” üzrə internet portalı yaradılıb. Portal Azərbaycanda B2B (biznesdən biznesə) modelinə əsaslanan ilk elektron ticarət portalıdır. Məqsəd yerli alıcılara yerli müəssisələr, onların məhsulları və xidmətləri haqqında məlumat verməklə işgüzar əlaqələrin qurulmasına dəstək vermək və bazarlara sərbəst çıxışı təmin etməkdir.

Nəticə

Dünya təcrübəsinə görə bildirmək olar ki, ölkə daxilində sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı ilk olaraq, makroiqtisadi səviyyədə təmin edilmiş sabit şərait həyata keçirilməli, sahibkarlıq ilə bağlı əlverişli mühit yaradılmalıdır. Ona görə də əlverişli mühitin yaradılması sahibkarlıq sahəsində dövlət səviyyəsindən tutmuş hamıya qədər hər bir problemdən asılıdır. Azərbaycan Respublikasında

siyasi, sosial və iqtisadi sahələrdə ilk tənəzzülün sahibkarlıq işlərinin formalaşmasına mənfi təsir göstərməsinə baxmayaraq, demək olar ki, sonrakı dövrlərdə bu sahələrdəki sabitlik sahibkarlığın inkişafına mühüm töhfə verdi və ətraf mühitin daha da yaxşılaşdırılmasına kömək etdi.

Sovet hakimiyyəti altında olan bir çox bölgələrdə İttifaq dağıldıqdan sonra iqtisadi, siyasi və sosial baxımdan köklü dəyişikliklər baş verdi. Müstəqilliyini elan edən ölkələr yeni dünya düzəninə ayaq uydurmaq ilə bağlı iqtisadi və siyasi sahədə transformasiya müddətinə daxil olublar. Lakin bu dəyişikliklər həm struktur, həm də mentalitet amilləri baxımından asan olmadı. Bu vəziyyət Azərbaycan baxımından dəyərləndirildikdə, ilkin şərtlərin çətinliyi və Qarabağ müharibəsi ön plana çıxır. Bazar iqtisadiyyatına keçmək istəyən Azərbaycanda sovet sisteminə inteqrasiya olunmuş iqtisadi strukturun korlanması transformasiya müddətinə mənfi təsir göstərdi. Demək olar ki, bütün iqtisadi kanallar dağılıb, iqtisadi nizam alt-üst olub. Bu vəziyyət sovetlərdən asılı olan və müstəqillik əldə etmiş bir çox ölkələr ilə bağlı keçərli olsa da, Qarabağ müharibəsinin təsiri ilə Azərbaycan da siyasi qeyri-sabitlik dövrü yaşadı.

Belə bir şəraitdə Heydər Əliyev Azərbaycan ilə bağlı mühüm liderlərdən biri kimi meydana çıxdı. Sovet fəaliyyəti illərində Siyasi Büro üzvlüyü və onun SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsində işləməsi Əliyevin Azərbaycanda nüfuzunu artırdı. SSRİ fəaliyyəti illərində Əliyevin üzərinə götürdüyü vəzifələr Azərbaycan xalqı tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş və Əliyevi azərbaycanlıların gözündə lider mövqeyinə yüksəltmişdir. Azərbaycan ilə bağlı xidmət illəri adlandırılıla bilən bu illərdə mühüm siyasi qərarların qəbulunda da Heydər Əliyev öz təsirini göstərdi.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Qurbanov, A.A. (2023). Heydər Əliyev Azərbaycanda iqtisadiyyatın dayanıqlı inkişafının banisidir, Xülasə // Аудит, 1(39), s. 158-164
2. Bülbülzadə, A.M. (2021). Heydər Əliyevin sayəsində Azərbaycanın müstəqilliyi və demokratikləşdirilməsi təmin edildi
3. Rüstəmov, İ. (2013). Müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycanda bazar infrastrukturalarının formalaşmasında Heydər Əliyevin rolu. Asia Minor Studies
4. Zeynalabdinov, A. (2021). ABŞ və Azərbaycan arasında iqtisadi və enerji təhlükəsizlik sahələrində əlaqələr (1992-2000-ci illər). Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, 8(2), s. 651-663
5. Vəliyeva, S., Əliyev, İ. (2022). Müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin banisi
6. Əliyeva, L.H. (2021). Azərbaycan iqtisadiyyatının bank və investisiya sahələrində finans aktivlərinin istifadəsi xüsusiyyətləri / Magistantların XXI Respublika elmi konfransının materialları, Sumqayıt, 17-18 may, (s. 220-221)
7. Gülməmmədli, A.R. (2021). Azərbaycanda neft sənayesinin rəqabət qabiliyyətliliyinin artırılması / Magistantların XXI Respublika elmi konfransının materialları, Sumqayıt, 17-18 may, (s. 223-224)
8. Əliyev, Ş.T. (2018). Azərbaycan iqtisadiyyatı. Ali məktəb tələbələri üçün dərslik

THE ROLE OF THE GREAT LEADER HEYDAR ALIYEV IN THE CREATION AND DEVELOPMENT OF THE ENTREPRENEURSHIP ENVIRONMENT IN AZERBAIJAN

^{1,2}E.Huseynova, ^{1,2}T.Khalilov

¹doctor of philosophy in economics, associate professor

²Mingachevir State University

Abstract: *the great leader, the architect of independent Azerbaijan, always paid attention to the development of free entrepreneurship and directly connected the socio-economic development of our republic with entrepreneurship and its progress. This suggests that the implemented economic policy is aimed at accelerating the development of entrepreneurship, strengthening the role of entrepreneurship in solving the social and economic problems of the country, increasing the*

state's attention in this direction and, most importantly, realizing the existing potential. For this purpose, significant steps have been taken in the formation of the legislative framework, removal of bureaucratic obstacles, provision of financial support and other areas.

***Keywords:** government, development, business, investments, oil, economic model of the country*

РОЛЬ ВЕЛИКОГО ЛИДЕРА ГЕЙДАРА АЛИЕВА В СОЗДАНИИ И РАЗВИТИИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ СРЕДЫ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ

^{1,2}Э.Я.Гусейнова, ^{1,2}Т.Т.Халилов

¹доктор философии по экономике, доцент

²Мингячевирский государственный университет

***Резюме:** великий лидер, архитектор независимого Азербайджана всегда уделял внимание развитию свободного предпринимательства и напрямую связывал социально-экономическое развитие нашей республики с предпринимательством и его прогрессом. Это говорит о том, что проводимая экономическая политика направлена на ускорение развития предпринимательства, усиление роли предпринимательства в решении социально-экономических проблем страны, усиление внимания государства в этом направлении и, самое главное, на реализацию имеющегося потенциала. С этой целью предприняты значительные шаги по формированию законодательной базы, устранению бюрократических преград, оказанию финансовой поддержки и другим направлениям.*

***Ключевые слова:** государство, развитие, бизнес, инвестиции, нефть, экономическая модель страны*

Elmi redaktor: i.e.d., prof. V.Əyyubov

Çara təqdim edən redaktor: i.f.d., dos. N.Qədimli

Daxil olub: 18.09.2023

Çara qəbul edilib: 25.09.2023